

UDK 796.071:368(497.11)

*Siniša Ostojić, Ekonomski fakultet u Subotici i Prirodno-matematički fakultet
u Novom Sadu, departman za matematiku i informatiku,
Natalija Ostojić, OŠ „Servo Mihalj“ Zrenjanin, doktorant na Fakultetu sporta i
fizičkog vaspitanja u Nišu.*

OBAVEZNO OSIGURANJE SPORTISTA U SRBIJI

Uvod

Osiguranje je važna delatnost u razvijenim zemljama, a sve više postaje važna delatnost u zemljama centralne i istočne Evrope. Većina građana ovih zemalja poseduju jednu ili više vrsta polisa osiguranja i godišnji ukupni prihodi osiguravajućih društava premašuje milijarde dolara, odnosno evra. Građani Srbije izgubili su poverenje u osiguravajuće društva zbog lošeg iskustva u pogledu naplate naknade od osiguranja kao i zbog dugogodišnjih i neizvesnih sudskih sporova u vezi naplate naknade. Reforma osiguravajućih društava započeta je u Srbiji tek usvajanjem Zakona o osiguranju 2004. godine, čijim usvajanjem se uvidela neophodnost restrukturiranja osiguravajućih društava kako bi ona postala važan segment finansijskog sistema u tranzicionom periodu.¹ Tek aprila 2011. godine, širi se institucionalni okvir za funkcionisanje osiguranja u Srbiji, usvaja se Zakon o sportu² u Srbiji i konačno se institucionalno obavezuju sportske organizacije da zaključe ugovor o osiguranju svojih vrhunskih sportista od posledica nesrećnog slučaja za vreme obavljanja sportske aktivnosti, a na osnovu utvrđenog rangiranja sportista.

Osigurana suma na koju mora biti ugovoreno obavezno osiguranje po jednom sportisti ne sme biti niža od 10 000 eura u dinarskoj protivrednosti za slučaj smrti sportiste, 20 000 eura za slučaj trajnog gubitka opšte radne sposobnosti sportiste ili sposobnosti da se bavi sportom, 5 000 eura za slučaj privremene sprečenosti za bavljenjem sportom, a na ime naknade za gubitak prihoda i stvarnih troškova lečenja sportista. U slučaju da sportska organizacija ne zaključi ugovor o osiguranju tada je ona sama dužna da nadoknadi štetu sportisti.

Osiguranje sportskih rizika u Srbiji

Osiguranje sportskih rizika obavlja se u Srbiji u okviru ostalih osiguranja, zavisno od toga šta se osigurava, pojedinac ili kolektiv. U Srbiji, bar za sad, nema specijalizovanih osiguravajućih društava za osiguranje sportista od rizika privremenog ili trajnog povređivanja ili barem specijalizovanih organizacijskih jedinica u okviru osiguravajućih društava, koje bi bile posebno zadužene za sport. U Velikoj Britaniji već dugo godina srećemo specijalizovane osiguravajuće društva, odnosno udruženja čuvenog Lloyda, koja su specijalizovana za osiguranje sportskih rizika. U Austriji je

¹ Ostojić, S. (2004) "Neophodnost restrukturiranja osiguravajućih društava Srbije" Privredna izgradnja 47, br.1-2, str.77-98.

² Zakon o sportu, službeni glasnik RS, 24/11

1986. godine osnovan poseban Sportscover's Lloyd's syndicate 3334 za osiguranje sportskih rizika, koji se bavi osiguranjem svih mogućih sportova i on se ubrzo proširio na ostale evropske zemlje. Za veoma kratko vreme, ovo udruženje je uspeo osigurati više od dva miliona sportista. Osiguranja se odnose na amaterski i na profesionalni sport. Reč je o kolektivnim ugovorima o osiguranju, koji pružaju isti iznos sumu osiguranja za sve sportske organizacije, kako za sportiste tako i za saradnike.

Kod profesionalnih sportista nije retka pojava da osiguraju pojedine delove tela. Svoje noge su osigurali čuveni fudbaleri Kristijan Ronaldo (144 miliona dolara) i Dejvid Bekam (70 miliona dolara). Vozač ekipe Ferari u šampionatu Formule Španac Fernando Alonso osigurao je palčeve ruku na deset miliona evra. Palčevi Fernanda Alonsa su simbol, uz to su i važni za upravljanje bolidom u F1 i znak za pobedu. Naši košarkaški reprezentativci koji igraju u NBA ligi ukupno su osigurani na 100.000 dolara po jednom evropskom ili svetskom prvenstvu.

Takođe, osiguranje sportista od gubitka prihoda zbog prekida profesionalnog bavljenja sportom u svetu postoji, dok se sportisti u Srbiji, za sada mogu osigurati samo od nezgode gde bi dobili naknadu za lečenje, invaliditet, bolničko lečenje. Osiguranje delova tela, u Srbiji za sada ne postoje i nema ni zakonskog okvira za formulisanje i ugovaranje takvih proizvoda, ali ni realnih zahteva od strane klijenata. Po pravilu rizici ili osigurani slučajevi koji se mogu osigurati u Srbiji su:

- invalidnost
- prolazna nesposobnost za rad (osiguranja zaključena na godinu dana za sportiste profesionalce i amatere koji učestvuju u takmičenjima saveznog i republičkog nivoa)
- smrt usled nezgode
- troškovi lečenja (samo ako je zaključeno osiguranje za slučaj smrti i invaliditeta)
- troškovi lečenja inostranih učesnika sportskih takmičenja na području Srbije

Praktično to znači da se osiguranje uvek odnosi samo na sportsku granu navedenu u polisi i ne obuhvata nesrećne slučajeve koji nastaju prilikom bavljenja bilo kojim drugim sportom. Kada su u pitanju osigurane sume koje se ugovaraju u ovim vrstama osiguranja onda visinu osiguranih suma sporazumno određuju ugovarač osiguranja i osiguravač. A ovo osiguranje može se ugovoriti pojedinačno ili grupno. Sva lica koja se osiguravaju po jednoj polisi (sa naznakom ili bez naznake imena i prezimena), osiguravaju se na jednake osigurane sume i po istoj kombinaciji osiguranih slučajeva.

Mogu se navesti neki osnovni elementi osiguranja, a to su:³

- zajednica rizika (*pooling of losses*)
- isplata slučajnih gubitaka (*payment of fortuitons losses*)
- prenos rizika (*risk transfer*)
- isplata naknade – obeštećenje (*indemnification*)

³ George E. R. , (2005) “Principles of Risk Management and Insurance”, Addison Wesley, New York, page 20

Osnovna svrha osiguranja u sportu

Osnovna svrha osiguranja u sportu je da pruža ekonomsku zaštitu osiguranicima **fizičkim licima** (sportistima, trenerima, sudijama) i **pravnim licima** (sportskim organizacijama, savezima, klubovima) od negativnih posledica povređivanja sportista i gubitka prihoda koje sportisti ostvaruju ali i njihovi klubovi ako je reč o klubskom takmičenju, do kojih dolazi kada se ostvari rizik, odnosno nastane osigurani slučaj.

Svaki sportista tokom svoje sportske karijere ima uspone i padove. Uspuni i padovi posledica su najčešće povreda, koje ih odvajaju od sportskih takmičenja. Profesionalni sportisti tada gude ogromene prihode, zato što su privremeno sprečeni da učestvuju u takmičenjima. U današnjem vremenu sport postaje sve zahtevniji, a napori kojima su profesionalni sportisti izloženi su sve veći. Upravo takva situacija u kojoj postoji izvesnost ili neizvesnost da će se nezgoda dogoditi nekom profesionalnom sportisti, stvara rizik povrede profesionalnih sportista. Rizik je sastavni deo života ne samo profesionalnih sportista nego i svih pojedinaca i upravo zbog toga on je jedan od bitnijih elemenata osiguranja.

Profesionalni sportisti čine jednu ogromnu zajednicu osiguranja, što je druga vrlo bitna komponenta osiguranja i oni su tokom celokupne sportske karijere izloženi mnogobrojnim rizicima, što može da rezultira ozbiljnim zdravstvenim posledicama, preranim završetkom karijere i postizanju znatno slabijih takmičarskih rezultata.

Cilj istraživanja ovog članka je da ukaže da postoji različit stepen rizičnosti pojedinih sportova, ali i na činjenicu da su sportske zajednice izuzetno pogodan ambijent za osiguranje, budući da sportski klubovi okupljaju ponekad veliki broj takmičara. Metode istraživanja su statističko-matematičke koje bi služile pre svega za procenu rizika profesionalnih sportista.

Svi članovi sportskih organizacija razvrstavaju se u deset razreda opasnosti:

I, II, III, IV, V, VI, VIII, IX, X, kako sledi:

Raspored sportova u razrede opasnosti

Tabela 1.

Redni broj	SPORT	Razred opasnosti
1.	Aeroklubovi	IX
2.	Alpinizam – planinarenje, puzanje po vrletima, penjanje na blečere i skijanje bez obzira na visinu	IX
3.	Automobilizam i motociklizam sa trkama, utakmicama, vožnjama za ocenu, reli i treninzima za njih	X
4.	Atletika: a) laka b) teška, izuzev rvanja i boksa	II III
5.	Badmington	I
6.	Bezbol	VI

7.	Biciklizam: a) bez trka i treninga b) sa trkama svih vrsta i treninzima na njih	III VIII
8.	Boks	VII
9.	Bodibilding	III
10.	Fudbal	VII
11.	Gimnastika: a) vežbe na podu b) vežbe na spravama	II III
12.	Golf	II
13.	Gocard	VIII
14.	Gorska služba spašavanja	IX
15.	Hokej: a) na travi b) na ledu i koturaljkama	V VII
16.	Jahanje: a) sportsko jahanje b) galopske i kasačke trke	IV VI
17.	Jedrenje, veslanje, plivanje i skijanje na vodi: a) na moru b) na unutrašnjim vodama	VI IV
18.	Đžiu-đžica i đžudo	V
19.	Karate	VI
20.	Kajak vožnja	V
21.	Klizanje na ledu	III
22.	Košarka	IV
23.	Kuglanje	I
24.	Lovački sport	IV
25.	Logorovanje sa upražnjavanjem raznih disciplina	III
26.	Motociklizam, automobilizam i mopedizam: a) sa trkama, utakmicama, vožnjama za ocenu, reli i treninzima za njih b) kontrolori i pratioci u automobilu ili na motociklu c) mopedizam – takmičenje treninzi	X VI VIII
27.	Mačevanje	II

28.	Odbojka	II
29.	Organizatori sportskih takmičenja: a) za auto-moto sport b) za ostale sportove	II I
30.	Ples	I
31.	Plivanje: a) na moru b) na unutrašnjim modama c) maratonsko plivanje	II II V
32.	Planinarenje: a) hodanje planinskim putevima do 3000 metara nadmorske visine b) prethodno navedeno sa uobičajnim skijanjem bez učešća u skijaškim utakmicama c) alpinizam	III IV IX
33.	Ribarstvo: a) na otvorenom moru b) probalno, jezersko i rečno c) podvodni ribolov	IV II IX
34.	Ragbi	VIII
35.	Rvanje: a) grčko-rimski stil b) slobodni stil c) kečeri	V V X
36.	Rukomet	III
37.	Ronioci	IX
38.	Sankanje: a) na običnim sankama b) na sportskim sankama za takmičenje c) na bobu	II VI IX
39.	Skijanje: a) uobičajeno skijanje b) na visinama iznad 3000 metara c) skijanje sa učešćem u skijaškim utakmicama i treninzima za njih d) na unutrašnjim vodama i jezerima e) na moru	IV VI VII II IV
40.	Streljčki sport	II

41.	Stoni tenis	I
42.	Skokovi u vodu	IV
43.	Speleolozi	IX
44.	Sportske sudije	II
45.	Šah	I
46.	Tenis	II
47.	Trke motornih sportskih čamaca	IX
48.	Te-kvo-do	X
49.	Vaterpolo	IV
50.	Vožnja koturaljkama	II

Izvor: Statut „Sava osiguranje“ a.d.o. Beograd, broj: 02-2862/08

Sportisti koji se bave ekstremnim sportovima teže sklapaju polise sportskog osiguranja i to ne samo radi viših premija osiguranja već zbog generalne nespremnosti osiguravačkog društva da takve polise ponude. Razlog je rizik nastanka štetne posledice koji je kod tih sportova značajno visok.

Ugovor o osiguranju sportista ili delatnosti sporta može biti individualan, gde se tačno navodi ko je osiguravač a ko korisnik osiguranja. Za svaki pojedinačni slučaj osiguranja osiguravač izdaje polis osiguranja. Idealan oblik ugovora za sportsku delatnost na nivou cele sportske ekipe, tzv. kolektivni ugovor o osiguranju. Kod kolektivnog ugovora o osiguranju izdaje se jedna polisa, odnosno jedan ugovor na osnovu kojeg je zagarantovano osiguranje više lica. Visina premije kolektivnog osiguranja zavisi od broja lica koja se osiguravaju.

Pored toga sportisti amateri koji nisu obavezno osigurani zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju u Srbiji mogu se uključiti u obavezno osiguranje pod uslovima kako je predviđeno zakonomom a finansijska sredstva mogu obezbediti sportske organizacije i druga pravna lica. Takodje sportisti amateri mogu se uključiti i u obavezno zdravstveno osiguranje u Srbiji, a i ovo obavezno državno osiguranje da finansiraju mogu preuzeti druga pravna lica i pojedinci.⁴

Prava i obaveze sportista

Prava, obaveze i odgovornost sportista uređuju se sportskim pravilima, kolektivnim ugovorom u oblasti profesionalnog sporta i ugovorom između sportiste i

⁴ Na osnovu Uredbe Vlade Srbije 541 sportista i trenera (starijih od 35 godina), koji su osvojili medalje na olimpijskim i paraolimpijskim igrama i svetskim prvenstvima dobilo je doživotna novčana priznanja, nazvana "sportske" penzije. Mesečni iznos je ravan visini jedne do tri prosečne neto zarade iz decembra prethodne godine

sportske organizacije, u skladu sa zakonom.⁵ Takodje u sportskim takmičenjima mogu učestvovati sportisti kojima je u roku od 6 meseci pre održavanja takmičenja utvrđena opšta zdravstvena sposobnost. Pored opšte zdravstvene sposobnosti, neophodno je utvrditi i posebnu zdravstvenu sposobnost, za određene sportske grane, dok je za određene sportske grane neophodno utvrditi posebnu sposobnost i u kraćem periodu od 6 meseci. Zdravstveni pregledi su izuzetno bitni jer se na taj način određuje stepen rizičnosti sportista. Opštu i posebnu zdravstvenu sposobnost utvrđuje nadležna zdravstvena institucija, odnosno zavod nadležan za sport i medicinu sporta

Sportista kome drugi takmičar pri takmičenju nanese telesnu povredu ima pravo na naknadu štete, ako mu je povreda nanesena namernim ili grubim kršenjem sportskih pravila.⁶ Na odgovornost za štetu koju pretrpi sportista pri bavljenju sportskim aktivnostima ili je prouzrokuje drugom licu primenjuje se opšta pravila o odgovornosti za štetu.⁷

Uslovi kvalifikovanja, ili ko može biti osiguran u sportu u Srbiji⁸

- Registrovani sportski takmičari, članovi sportskih organizacija;
- Svi sportisti učesnici pojedinih sportskih takmičenja i treninga, bez obzira da li imaju status registrovanih članova sportskih organizacija⁹.

Prema ovim uslovima ne mogu se osigurati duševno bolesna lica i lica potpuno lišena poslovne sposobnosti.

Isplata naknade ili obeštećenja omogućava osiguraniku kojem se dogodila šteta ili gubitak da ponovo zauzme približnu finansijski poziciju koju je imao pre nego što se dogodila nezgoda, nesrećni slučaj ili gubitak.¹⁰

Od čega zavisi premija:

- od visine ugovorenih suma osiguranja
- od razreda opasnosti u kojoj je raspoređena sportska grana koju upražnjava osiguranik u okviru određene sportske organizacije
- od podele na sportiste profesionalce i amatere
- od ugovorene kombinacije osiguranih rizika
- od ugovorenog broja osiguranih lica
- od vrste takmičenja (treninga)

⁵ Član 8. Zakon o sportu “Službeni glasnik RS”, br.52/96

⁶ Član 17. Zakon o sportu “Službeni glasnik RS”, br.52/96

⁷ Zakon o sportu, službeni glasnik RS, 24/11

⁸ Član 2. iz Statuta “Sava Osiguranje” a.d.o. Beograd, broj: 02-2790/08

⁹ Sava Osiguranje, Osiguranje članova sportskih organizacija

¹⁰ Ostojić, S. (2007) “Osiguranje i upravljanje rizicima”, Data Status, Beograd.

Osiguranje članova sportskih organizacija

Tabela 2.

(Profesionalci i amateri koji učestvuju u takmičenjima saveznog i republičkog nivoa)

Od osigurane sume godišnja premija iznosi u %

Razred opasnosti	Smrt usled nezgode	Invaliditet	Za 1 din. dnevne naknade godišnja premija din.
I	0,80	0,80	4,80
II	1,10	1,10	6,60
III	1,40	1,40	8,40
IV	1,70	1,70	10,20
V	2,20	2,20	13,20
VI	3,75	3,75	22,50
VII	4,20	6,30	37,80
VIII	6,30	8,40	50,40
IX	14,70	6,30	37,80
X	12,60	12,60	75,60

Izvor: Statut „Sava Osiguranje“ a.d.o. beograd, broj: 02-2862/08

Osiguranje dnevne naknade je moguće ukoliko je osiguranje zaključeno na godinu dana.

Učesnici na pojedinim sportskim takmičenjima i treninzima

Tabela 3.

Red. br.	Vrsta takmičenja	Od osigurane sume premija za jedan din. iznos u %		Za 1. din. dnevne naknade premija u dinarima
		Smrt od nezgode	Invaliditet	
1	Automobilske trke	0,90	0,90	5,00
2	Motociklističke trke	1,20	1,20	7,20
3	Auto-vožnja za ocenu i reli	0,90	0,90	5,00
4	Gocard trke	0,90	0,90	5,00
5	Motociklistička vožnja za ocenu	1,10	1,10	6,10
6	Biciklističke trke	0,90	0,90	5,00

7	Kasačke i galopske trke	0,90	0,90	5,00
8	Skijaška takmičenja i skokovi	0,40	0,40	2,40
9	Motonautička takmičenja	0,90	0,90	5,00

Izvor: Statut „Sava Osiguranje“ a.d.o. beograd, broj: 02-2862/08

Zaključak

Profesionalni sportisti posvećuju ceo život treningu u određenoj sportskoj aktivnosti, od koje žive i pribavljaju sredstva za životnu egzistenciju. Pojedine vrste osiguranja, kao životno osiguranje u većini slučajeva zadovoljava navedeni zahtev vrlo lako. Uzrok i vreme smrti mogu se lako utvrditi u većini slučajeva, te ako je osoba osigurana, nominalni iznos u polisi životnog osigurana je iznos za isplatu naknade. Međutim, pojedine nezgode se teško određuju i mere, naročito u sportu. To prisutno kod određivanja stepena invalidnosit budući da su bolest i nesposobnost za rad visoko subjektivne kategorije. Na pojedine osobe isti događaj može uticati na različit način. Zakon o sportu u Srbiji nema odredbe koje uređuju osiguranje u sportu, što je veliki nedostatak. U sportu mora postojati osiguranje za slučaj profesionalne nesposobnosti, kako bi u slučaju nemogućnosti daljnjeg bavljenja sportom od osiguravajućeg društva dobili koliko toliko finansijsku zaštitu tj. materijalna sredstva koja bi im omogućila pristojnu životnu egzistenciju. Pre nekoliko godina kada su strana osiguravajuća društva krenula u pohod na tržišta u našem regionu, predviđalo se da će za par godina "egzotična osiguranja" biti sasvim uobičajena praksa. Da li zbog krize ili manjka potrebe, tek, ovakvih polisa u Srbiji još nema, mada postoji zakonski okvir na osnovu kog bi bile pravljenе i isplaćivane sume osiguranja.

Osiguravajuće kompanije morale bi da imaju na raspolaganju odgovarajuće mehanizme kontrole i provere podataka, adekvatnu statistiku koja bi omogućila izračunavanje premijskih stopa i osiguranih pokrića, što predstavlja osnovnu strukturu za ponudu ovakvih vrsta osiguranja, kojih još nema u velikom broju, osim na primer džudista.

Literatura:

- George, E. R. , (2005) "Principles of Risk Management and Insurance", Addison Wesley, New York, page 20
- Čurković, M. (2007) Osiguranje u sportu, Svijet osiguranja br.1, str.24-27.
- Čurković, M. (2007) Osiguranje u sportu, Svijet osiguranja br.2, str. 49-52.
- Lyle, J.M. (1996). Overuse Injuries in the Young Athlete, Stress Fractures. In BarOr Oded (Eds). "The Child and Adolescent Athletes". 189-201, Blackwell Science, London.
- Ostojčić, S. (2007) "Osiguranje i upravljanje rizicima", Beograd, Data Status.
- Ostojčić, S. (2004) "Neophodnost restrukturiranja osiguravajućih društava Srbije" Privredna izgradnja 47, br.1-2, str.77-98.

- Proso, M. (2010) Sportsko osiguranje, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 2, str. 411- 425.
- Zakon o sportu „Službeni glasnik RS“ 4.4. 2011. Beograd, (br. 24/2011), www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_sportu.html
- Sava osiguranje i Sava životno osiguranje, 2010, Beograd, Osiguranje članova Sportskih organizacija od posledica nesrećnog slučaja <http://www.sava-osiguranje.rs/osiguranjeodnezgode-sportisti.pdf>
- Sportscover Underwriting Limited (SCU), 2009, United Kingdom, Sportscover’s Lloyd’s syndicate 3334 <http://www.sportscover3334.com/>

INSURANCE OF ATHLETES IN SERBIA

The primary purpose of ensuring in sport is to provide financial protection to policyholder individuals (athletes, coaches, referees) and legal entities (sports organizations, federations, clubs) of the negative result of sports injuries and loss of income that athletes or their clubs realize when it comes to clubs’ competition, which occur when the risk is realized or the insured event occurs.

Injuries are common in sports, we could feel free to call it an integral part of doing a sports activity. Loss of earnings due to sports injuries is extremely high for any professional athlete. In order to be able to return to sports as soon as possible, athletes are forced to set aside large sums of money for rehabilitation, orthopedic supplies and equipment.

Keywords: *insurance, risk, accidents, sports*